

รูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา* The Model for Development of Phrapariyattidham School Administration, Department of General Education According to Tri Sikkha (The Threefold Learning)

¹พระครูพัฒนธรรมกิจ (ทั่วจบ), นพรัตน์ ชัยเรือง และ จำเริญ ชูช่วยสุวรรณ

¹Phrakhruphattammakit (Thuachob), Nopparat Chairueng and
Chumrurn Chuchosuwarn

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

¹Email: thuachob@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาการบริหาร สร้างรูปแบบการพัฒนาการบริหาร และตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารและครูประจำจำนวน 307 รูป/คน โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน และผู้ให้ข้อมูลได้แก่ผู้เชี่ยวชาญการบริหารจำนวน 5 รูป/คน โดยเลือกด้วยวิธีแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความต้องการจำเป็นโดยวิธี Priority Need Index แบบปรับปรุง (PNI Modified) การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

ผลการวิจัยพบว่า 1. การศึกษาสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันของการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการในการพัฒนาการบริหารอยู่ในระดับมาก

2. รูปแบบการพัฒนาการบริหารมี 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ มีดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของการบริหาร 2) หลักการพื้นฐานของการบริหาร และ 3) เป้าหมายของการบริหาร ส่วนที่ 2 โครงสร้างของรูปแบบการบริหารของโรงเรียน มีดังนี้ 1) ด้านศีล มี 2 องค์ประกอบ 2) ด้านสมาธิ มี 2 องค์ประกอบ และ 3) ด้านปัญญา มี 2 องค์ประกอบ โดยรูปแบบเป็นรูปแบบเชิงเหตุผล และทำการนำองค์ประกอบที่ได้มาสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล ส่วนที่ 3 กระบวนการนำไปใช้ เงื่อนไขและข้อจำกัด มีดังนี้ 1) การเตรียมการ 2) การสร้างความตระหนัก 3) การวางแผนดำเนินการ 4) การดำเนินการ และ 5) การประเมินผล

3. การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาการบริหาร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการบริหารในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบ; การพัฒนาการบริหาร; หลักไตรสิกขา

Abstract

This article aims to study the current operation and desire to develop the administration; create the model for development; and inspect the model for the development of Phrarapariyattidham School administration, Department of General Education according to Tri Sikkha (The Threefold Learning). The sample of 307 administrators and teacher were drawn by using Multi-stage sampling. Then 5 Administrative specialists, providing the data were selected by Purposive Sampling. The research tools are a questionnaire, interview, and evaluation. The statistics used in the research are frequency, percentage, mean, standard deviation and the Modified Priority Need Index. There are content analysis and exploratory factor analysis.

The results are as follows: 1. The study of the current administrative operation of school administrators and teacher showed that there is moderate. On the other hand, the needs in administrative development are high. 2. There are 3 parts in the administration development model as follows: First part are concepts and principles consists of the objective of administration, basic principles in administration, and the aim of administration. The second part is the structure of the school administration. The second part consists of 2 components of precept, 2 components of meditation, 2 components of wisdom. The model is a causal model. The causal relationship is made from all the components mentioned. Finally, the third part is applying operation, conditions, and limitation consists of preparation, creating awareness, planning the operation, operation, and evaluation. 3. By inspecting the model for the development of Phrapariyattidham School administration, the researcher found that the suitability is at a high level and the possibility to be able to apply in the administration is great.

Keywords: Model; Development of administration; The Threefold Learning

บทนำ

การศึกษามีบทบาทและมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตของคนในสังคม ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด (พ.ศ.2555-พ.ศ.2559) จึงได้กำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงที่สังคมไทยต้องเผชิญและเสริมรากฐานของประเทศด้านต่างๆ ให้เข้มแข็งโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกช่วงวัย ให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงมีความพร้อมทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงมีสติปัญญาที่รอบรู้และมีจิตใจ ที่สำนึกในคุณธรรมจริยธรรม มีความเพียรมีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตควบคู่กับการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคมและสถาบันทางสังคมให้เข้มแข็งและเอื้อต่อการพัฒนาคน (The Office of the National Economic and Social Development Board, 2002) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติม) ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 หมวด 1 มาตรา 6 มีความมุ่งหมายและหลักการว่า ในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Royal Thai Government Gazette. Issue 116 part 74 A page 1)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นการจัดการที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาที่รัฐสนับสนุน เพราะการจัดการศึกษาให้คนในชาติ เป็นสิ่งที่สำคัญที่รัฐต้องส่งเสริม เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการศึกษาของคนไทย และให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ภายใต้สภาพสังคมที่ดั่งาม มีวิถีชีวิตที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงต้องจัดการศึกษาให้ทั่วถึงครอบคลุมได้ทุกหมู่เหล่ารวมทั้งพระภิกษุ สามเณรด้วย (Office of the Education Council., 2005). และการจัดการศึกษานั้นยังสามารถตอบสนองนโยบายของการศึกษาระดับพื้นฐานของรัฐ ช่วยให้พระภิกษุสามเณรได้รับโอกาสทางการศึกษา และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับวัด เพื่อให้การศึกษาแก่บุตรของผู้ยากไร้ และด้อยโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่เก็บค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายต่างๆ มาจากเงินอุดหนุนของรัฐบาล ซึ่งมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการ ปัญหาบุคคลมีประสบการณ์น้อย เป็นปัญหาหลักของโรงเรียนพระปริยัติธรรม (Buasiri, A., 2001). และสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาที่สำคัญอยู่หลายๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมในวงกว้าง ความไม่ชัดเจนในอัตลักษณ์ของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริงประสิทธิภาพของระบบการดำเนินการด้านการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษา ที่ยังไม่มีทิศทางการพัฒนาและขาดความชัดเจนในการสร้างเอกภาพทางการบริหาร (National Office of Buddhism, 2010) ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินการ ซึ่งจะทำให้การศึกษามีบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และผู้บริหารซึ่งเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญของสถานศึกษา เป็นผู้นำวิชาชีพที่ต้องมีสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรม ตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดการและการบริหารสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล (Runjarern.T., 2014)

การบริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหารต้องฝึกฝนอบรมตนเองให้มีความสามารถในการครองตน ครองคน และครองงานได้เป็นอย่างดี โดยอาศัยหลักพุทธธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา และหลักธรรมที่สำคัญคือหลักไตรสิกขาอันประกอบด้วยศีล สมาธิและปัญญา ดังที่ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) (Phradhammapitaka (P.A. Payutto, 1999) กล่าวว่าหลักการใหญ่ในการศึกษาของพุทธศาสนาแยกเป็น 3 ด้าน คือ พัฒนาด้านพฤติกรรมเรียกว่าศีล พัฒนาด้านจิตใจเรียกว่าสมาธิ และพัฒนาด้านปัญญาเรียกว่าปัญญา กล่าวโดยรวมแล้วองค์ประกอบแห่งความสำเร็จในการปฏิบัติงานมีอยู่สามประการเรียกว่า “ไตรสิกขาของการบริหาร” คือ 1) การครองตนและครองคนให้อยู่ในระเบียบวินัย 2) การครองงานคือความเอาใจใส่ต่อการกำกับติดตามนิเทศและประเมินผล 3) การปฏิบัติงานโดยยึดหลักวิชาการคือการใช้ความรู้ความเข้าใจที่ดีที่ถูกต้องเป็นหลักในการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับพุทธทาสภิกขุ (Buddhadasa Bhikkhu, 2004) ได้อธิบายถึงกระบวนการพัฒนามนุษย์ตามหลักไตรสิกขาเป็น 3 ชั้น คือ 1) ศีล ซึ่งหมายถึงการประพฤติดี ไม่ทำให้อื่นเดือดร้อนและไม่ทำให้ตนเองเดือดร้อน 2) สมาธิ ได้แก่การบังคับจิตใจของตัวตนเองให้อยู่ในสภาพที่จะทำประโยชน์ให้มากที่สุดตามที่ตนต้องการ และ 3) ปัญญา หมายถึงการฝึกอบรมทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันถูกต้องและสมบูรณ์ถึงที่สุดในสิ่งทั้งปวงตามที่เป็นจริง อีกทั้งสัญญา สัญญาวิวัฒน์ และ ขาย สัญญาวิวัฒน์ (Sunyapiwat & Sunyapiwat, 2007) ได้อธิบายว่า การบริหารจัดการหรือการพัฒนาตามแนวพุทธนั้นจะมุ่งพัฒนาคณะแบบองค์รวม คือ วิธีไตรสิกขา หรือ บทเรียน 3 เรื่องที่มนุษย์ต้องเรียนรู้และฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) ศีลสิกขา หรือ การพัฒนากาย (ศีล) เป็นการเรียนรู้และฝึกทักษะเรื่องระเบียบวินัยของสังคม ทำให้กายและพฤติกรรมพัฒนา 2) จิตตสิกขา หรือการพัฒนาจิต (สมาธิ) เป็นการเรียนรู้และฝึกทักษะทางด้านจิตใจ ทำให้จิตใจพัฒนา จิตอยู่กับงาน ไม่ประมาท และ 3) ปัญญาสิกขา หรือการพัฒนาปัญญา จึงกล่าวได้ว่าไตรสิกขาซึ่งประกอบด้วยศีลอันเป็นการศึกษาหลักบริหารกาย วาจา สมาธิ เป็นการศึกษาลึกบริหารจิตและปัญญาเป็นการศึกษาหลักพัฒนาปัญญา จึงเป็นหลักพุทธธรรมที่มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับการครองตน ครองคน ครองงานเป็นอย่างดี

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การบริหารการศึกษาเป็นกิจกรรมที่บุคคลต่างๆ ได้ร่วมมือกันดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อพัฒนาคนหรือสมาชิกของสังคมให้มีคุณภาพ โดยอาศัยกระบวนการที่มีแบบแผนเป็นระบบ รวมถึงต้องมีคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กันไปด้วย เพื่อนำองค์การก้าวสู่จุดมุ่งหมายคือประสบความสำเร็จอย่างสูงสุด ซึ่งในการบริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีการแบ่งงานในการบริหารออกเป็นด้านๆ และมีรายละเอียดมากขึ้นอยู่กับขนาดขององค์การ โดยมีงานหลักอยู่ 4 ด้านอันประกอบด้วย 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานบุคลากร 3) การบริหารงานงบประมาณ และ 4) การบริหารงานทั่วไป และในแต่ละด้านยังมีรายละเอียดที่ต้องพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพ จึงต้องศึกษาสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนา ซึ่งพระครูใบฎีกาบุญชู ชุตินิพนธ์ (บุญวงศ์) (PhrakrubadeegaaBoonchu Chutipunyo (Bunvong), 2012). ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยกำหนดรายละเอียดของแต่ละด้านทั้ง 4 ด้านเป็นรูปแบบการบริหาร

อีกทั้งพระครูโสภิตธรรมประยุต (อุดม สงสุระ) (Phrakrusopitthamprayut (Udom Songsura), 2012). ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้เพิ่มรูปแบบจากงานหลัก 4 ด้าน เป็น 5 ด้าน ได้เพิ่มเติมในด้านการบริหารงานทุนทางสังคมด้วย

ด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการนำหลักธรรมไตรสิกขามาบูรณาการกับหลักการบริหารสถานศึกษาในขอบข่ายภาระงาน 4 ด้าน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 และ พ.ศ.2553 ซึ่งประกอบไปด้วย งานบริหารงานวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารงานงบประมาณ และงานบริหารงานทั่วไป หลักไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วยศีล อันเป็นการศึกษาหลักบริหารกาย วาจา สมาธิ เป็นการศึกษาหลักบริหารจิต และปัญญาเป็นการศึกษาหลักพัฒนาปัญญาให้รู้แจ้งเห็นจริง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหาแนวทางที่เหมาะสมโดยมุ่งที่การพัฒนา รูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมตามหลักไตรสิกขา เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารสถานศึกษา โดยมีหลักหลักธรรมนี้เป็นคุณธรรมพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์สุขต่อผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำไปประยุกต์ใช้ในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา
3. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 409 รูป/คน และครูประจำ จำนวน 2,115 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หรือสาขาวิชาพุทธศาสตร์ หรือสาขาวิชาปรัชญาศาสนา หรือสอบได้เปรียญธรรม 9 ประโยค มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ และมีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี และครูประจำของโรงเรียนพระปริยัติธรรม

แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนา จำนวน 307 รูป/คน โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ซึ่งทำการกำหนดให้กลุ่มโรงเรียนเป็นตัวแปรขั้นที่ 1 และกำหนดให้โรงเรียนในแต่ละกลุ่มโรงเรียนเป็นตัวแปรขั้นที่ 2 และทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญการบริหารที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หรือสาขาวิชาพุทธศาสตร์ หรือสาขาวิชาปรัชญาศาสนา หรือสอบได้เปรียญธรรม 9 ประโยค มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ และมีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาไม่ต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 5 รูป/คน โดยการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview)

3. กลุ่มผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จำนวน 10 รูป/คน จากกลุ่ม 10 กลุ่มโรงเรียน และกลุ่มผู้แทนครูประจำจากโรงเรียนของกลุ่มผู้แทนผู้บริหารแต่ละโรงเรียน จำนวน 30 รูป/คน รวมทั้งสิ้น 40 รูป/คน โดยการเลือกเจาะจงโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงสุดของแต่ละกลุ่มโรงเรียน

การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ทำการศึกษาสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาการบริหาร และทำการศึกษาเอกสาร รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์เอกสาร ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตาม ตามหลักไตรสิกขา เพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

2. นำเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ โดยการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาใช้ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาและการใช้ภาษา ทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ไม่ได้ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 30 รูป/คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha)

3. ทำการสำรวจความคิดเห็นการบริหารและสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสร้างร่างรูปแบบการพัฒนาการบริหาร

4. ทำการตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา โดยผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญจากนั้นปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามรูปแบบการพัฒนาการบริหาร ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ส่วนที่ 3 แบบประเมินร่างรูปแบบการพัฒนาการบริหาร และ ส่วนที่ 4 แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาการบริหาร

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเก็บแบบสอบถามผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 307 รูป/คน และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญการบริหาร จำนวน 5 รูป/คน ส่วนที่ 2 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์กลุ่มผู้แทนผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงสุดของแต่ละกลุ่มโรงเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาค่าความต้องการจำเป็นโดยวิธี Priority Need Index แบบปรับปรุง (PNI Modified)

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ประเภทการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) เพื่อศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งเป็นการลดจำนวนตัวแปรโดยการสร้างปัจจัยร่วม ตามแนวคิดของ Hair และคณะ (2009) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตัวประกอบหลัก (Principle Component Analysis : PCA) เป็นวิธีการสกัดปัจจัย และเลือกวิธีการหมุนแกนปัจจัยแบบตั้งฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวนแมกซ์ (Varimax)

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อตรวจสอบและยืนยันความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการพัฒนาการบริหาร

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มผู้แทนผู้บริหารโรงเรียน โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อยืนยัน ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาการบริหาร

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันของการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำ ตามหลักไตรสิกขา พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.93$ และ $SD=1.22$) ซึ่งด้านปัญญามีความคิดเห็นสูงสุด ($\bar{X}=3.12$ และ $SD=1.25$) รองลงมาด้านสมาธิ ($\bar{X}=2.89$ และ $SD=1.19$)

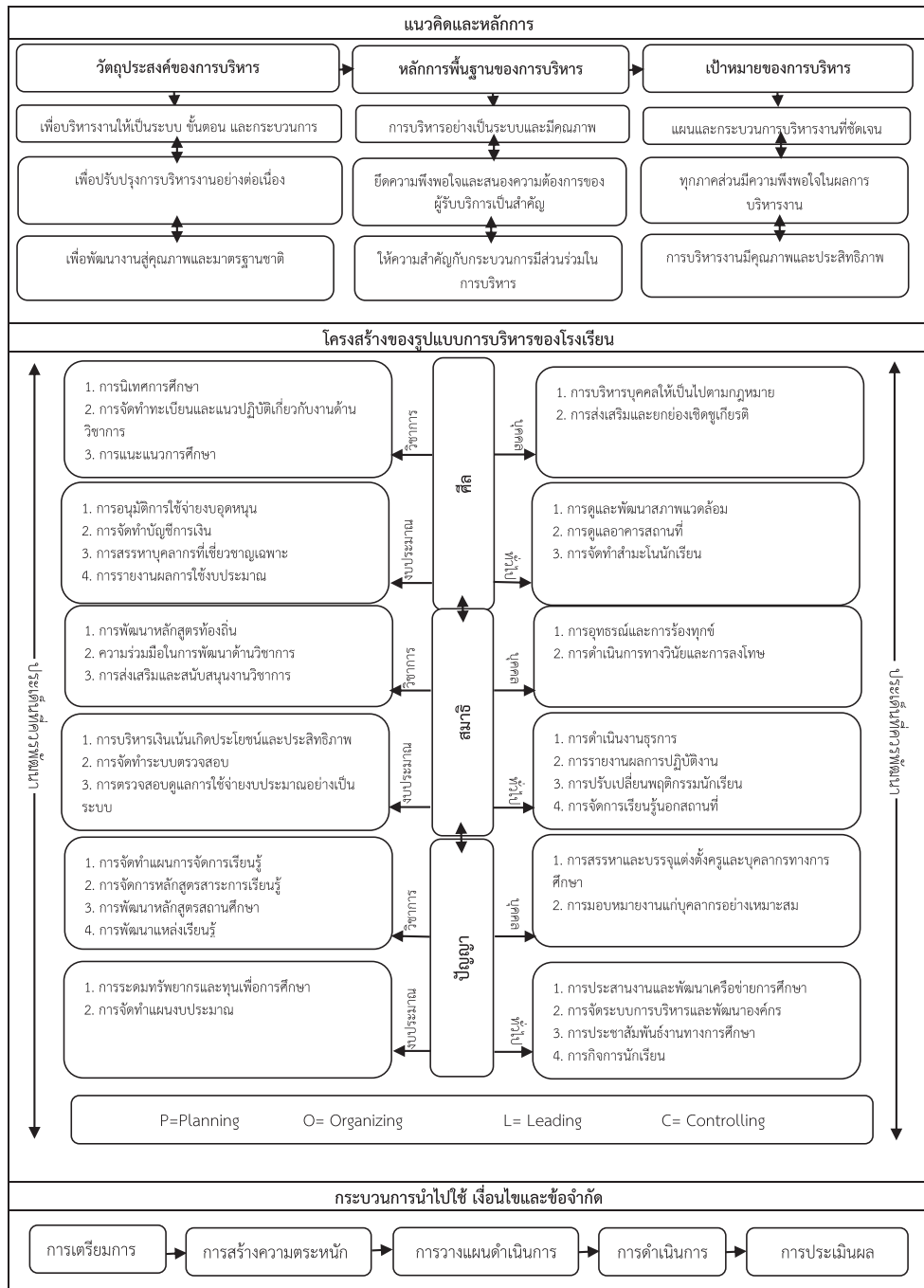
และด้านศีลมีความคิดเห็นน้อยที่สุด ($\bar{X}=2.74$ และ $SD=1.18$) และผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำ ตามหลักไตรสิกขา พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$ และ $SD=1.00$) ซึ่งด้านปัญญามีความคิดเห็นสูงที่สุด ($\bar{X}=3.75$ และ $SD=0.95$) รองลงมาด้านศีล ($\bar{X}=3.73$ และ $SD=1.01$) และด้านสมาธิมีความคิดเห็นน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.66$ และ $SD=1.04$)

ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา มี 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ มีดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของการบริหาร นั่นคือ เพื่อบริหารงานให้เป็นระบบ ขั้นตอน และกระบวนการ เพื่อปรับปรุงการบริหารงานอย่างต่อเนื่อง และเพื่อพัฒนางานสู่คุณภาพและมาตรฐานชาติ 2) หลักการพื้นฐานของการบริหาร นั่นคือ การบริหารอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ ยึดความพึงพอใจและสนองความต้องการของผู้รับบริการเป็นสำคัญ และให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหาร และ 3) เป้าหมายของการบริหาร นั่นคือ มีแผนและกระบวนการบริหารงานที่ชัดเจน ทุกภาคส่วนมีความพึงพอใจในผลการบริหารงาน และการบริหารงานมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ส่วนที่ 2 โครงสร้างของรูปแบบการบริหารของโรงเรียน มีดังนี้ 1. ด้านศีล มี 2 องค์ประกอบ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาการบริหารงาน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านงานวิชาการ คือ การนิเทศการศึกษา การจัดทำทะเบียนและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ และการแนะแนวการศึกษา 2) ด้านงานงบประมาณ คือ การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณ การจัดทำบัญชีการเงิน การสรรหาบุคลากรที่เกี่ยวข้องเฉพาะ และการรายงานผลการใช้งบประมาณ 3) ด้านงานบุคคล และ 4) ด้านงานทั่วไป 2. ด้านสมาธิ มี 2 องค์ประกอบ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาการบริหารงาน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านงานวิชาการ คือ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ความร่วมมือในการพัฒนาด้านวิชาการ และการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ 2) ด้านงานงบประมาณ คือ การบริหารเงินเน้นเกิดประโยชน์และประสิทธิภาพ การจัดทำระบบตรวจสอบ การตรวจสอบดูแลการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบ และการตรวจสอบหลักฐานขอเบิกเงิน 3) ด้านงานบุคคล คือ การอุทิศตนและการร้องทุกข์ และการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ และ 4) ด้านงานทั่วไป คือ การดำเนินงานธุรการ การรายงานผลการปฏิบัติงาน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียน และการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ 3. ด้านปัญญา มี 2 องค์ประกอบ ที่สอดคล้องกับการพัฒนาการบริหารงาน 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านงานวิชาการ คือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการหลักสูตรสาระการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 2) ด้านงานงบประมาณ คือ การระดับทรัพยากรและทุนเพื่อการศึกษา และการจัดทำแผนงบประมาณ 3) ด้านงานบุคคล คือ การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งครูและบุคลากรทางการศึกษา และการมอบหมายงานแก่บุคลากรอย่างเหมาะสม และ 4) ด้านงานทั่วไป คือ การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร การประชาสัมพันธ์งานทางการศึกษา และการกิจการนักเรียน โดยรูปแบบเป็นรูปแบบเชิงเหตุผล และทำการนำองค์ประกอบที่ได้มาสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล

ส่วนที่ 3 กระบวนการนำไปใช้ เงื่อนไขและข้อจำกัด มีดังนี้ 1) การเตรียมการ 2) การสร้างความตระหนัก 3) การวางแผนดำเนินการ 4) การดำเนินการ และ 5) การประเมินผล สามารถสรุปเป็นรูปแบบการพัฒนาการบริหาร ตามหลักไตรสิกขา ได้ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 รูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา

ผลการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักไตรสิกขา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$ และ $SD=0.65$) ซึ่งด้านศีล ($\bar{X}=4.42$ และ $SD=0.65$) ด้านสมาธิ ($\bar{X}=4.46$ และ $SD=0.66$) และด้านปัญญา ($\bar{X}=4.25$ และ $SD=0.74$) ทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการนำรูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักไตรสิกขาไปใช้ พบว่า ขั้นตอนการเตรียมการ ($\bar{X}=4.38$ และ $SD=0.71$) ขั้นตอนการสร้างความตระหนัก ($\bar{X}=4.33$ และ $SD=0.76$) ขั้นตอนการวางแผนดำเนินการ ($\bar{X}=4.38$ และ $SD=0.77$) ขั้นตอนการดำเนินการ ($\bar{X}=4.29$ และ $SD=0.81$) และขั้นตอนการประเมินผล ($\bar{X}=4.25$ และ $SD=0.85$) ทุกขั้นตอนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แสดงดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาการบริหาร

รูปแบบการพัฒนาการบริหาร	$\bar{X}$	SD	ระดับความเหมาะสม
ด้านศีล	4.42	0.65	มาก
ด้านสมาธิ	4.46	0.66	มาก
ด้านปัญญา	4.25	0.74	มาก
ภาพรวมรูปแบบการพัฒนาการบริหาร	4.38	0.65	มาก

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของกระบวนการนำรูปแบบการพัฒนาการบริหารไปใช้

กระบวนการนำรูปแบบไปใช้	$\bar{X}$	SD	ระดับความเหมาะสม
ขั้นตอนการเตรียมการ	4.38	0.71	มาก
ขั้นตอนการสร้างความตระหนัก	4.33	0.76	มาก
ขั้นตอนการวางแผนดำเนินการ	4.38	0.77	มาก
ขั้นตอนการดำเนินการ	4.29	0.81	มาก
ขั้นตอนการประเมินผล	4.25	0.85	มาก

รูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักไตรสิกขา มีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการบริหารในระดับมาก ($\bar{X}=4.25$ และ $SD=0.74$) ซึ่งด้านศีล ($\bar{X}=4.29$ และ $SD=0.69$) ด้านสมาธิ ($\bar{X}=4.29$ และ $SD=0.81$) และด้านปัญญา ($\bar{X}=4.17$ และ $SD=0.82$) ทุกด้านมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และผลการประเมินความเป็นไปได้ของกระบวนการนำรูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักไตรสิกขาไปใช้ พบว่า ขั้นตอนการเตรียมการ ($\bar{X}=4.42$ และ $SD=0.65$) ขั้นตอนการสร้างความตระหนัก ($\bar{X}=4.29$ และ $SD=0.75$)

ขั้นตอนการวางแผนดำเนินการ ($\bar{X}=4.33$ และ $SD=0.76$) ขั้นตอนการดำเนินการ ($\bar{X}=4.21$ และ $SD=0.83$) และขั้นตอนการประเมินผล ($\bar{X}=4.21$ และ $SD=0.72$) ทุกขั้นตอนมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก แสดงดังตารางที่ 3 และตารางที่ 4

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบความเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนาการบริหาร

รูปแบบการพัฒนาการบริหาร	$\bar{X}$	SD	ระดับความเป็นไปได้
ด้านศีล	4.29	0.69	มาก
ด้านสมาธิ	4.29	0.81	มาก
ด้านปัญญา	4.17	0.82	มาก
ภาพรวมรูปแบบการพัฒนาการบริหาร	4.25	0.74	มาก

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของกระบวนการนำรูปแบบการพัฒนาการบริหารไปใช้

กระบวนการนำรูปแบบไปใช้	$\bar{X}$	SD	ระดับความเป็นไปได้
ขั้นตอนการเตรียมการ	4.42	0.65	มาก
ขั้นตอนการสร้างความตระหนัก	4.29	0.75	มาก
ขั้นตอนการวางแผนดำเนินการ	4.33	0.76	มาก
ขั้นตอนการดำเนินการ	4.21	0.83	มาก
ขั้นตอนการประเมินผล	4.21	0.72	มาก

การอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันและความต้องการในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา พบว่า ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำ โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการศึกษาแต่ละด้านพบว่า ด้านปัญญามีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านสมาธิ และด้านศีล มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยน้อยที่สุด ส่วนผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำ เกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาการบริหารโดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการศึกษาแต่ละด้านพบว่า ด้านปัญญา มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาด้านศีล และด้านสมาธิ มีระดับความคิดเห็นเฉลี่ยน้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจุบันทางโรงเรียนยังขาดงบประมาณในการบริหารและขาดแคลน

บุคลากรทางการศึกษา รวมถึงขาดการประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่างๆ ทำให้การบริหารจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษายังขาดดุลยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูประจำที่ได้นำเสนอไว้ว่า การบริหารงานวิชาการยังขาดนิเทศศึกษายังไม่เข้มข้น มีรายวิชาค่อนข้างเยอะกว่าโรงเรียนสังกัดอื่น ไม่ค่อยมีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้นอกห้องเรียนเท่าที่ควร ครูขาดความรู้ด้านการทำแผนการสอน เป็นต้น ส่วนด้านการบริหารงานบุคคล เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยจนเกินไป จึงไม่มีเสถียรภาพในการบริหารเท่าที่ควร สำหรับด้านการบริหารงบประมาณ ที่ได้รับจัดสรรในการบริหารสถานศึกษามีน้อยไม่เพียงพอ และด้านการบริหารทั่วไป ผู้บริหารไม่ค่อยให้ความสนใจในสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียน ห้องเรียน แหล่งเรียน สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนสภาพแวดล้อมในโรงเรียนยังไม่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียนจนทำให้นักเรียนลดน้อยลง

ผลการศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักไตรสิกขา พบว่า รูปแบบที่มีคุณลักษณะที่ดีจะทำให้ผู้สนใจศึกษาในเรื่องนั้น เกิดความเข้าใจได้ง่ายขึ้น ช่วยสร้างความคิดรวบยอดที่ถูกต้องชัดเจน ซึ่งรูปแบบที่ดีควรมีคุณลักษณะ 4 ประการ คือ 1) มีโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร 2) สามารถใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลและสามารถตรวจสอบด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) มีโครงสร้างหรือกลไกเพื่ออธิบายปรากฏการณ์เชิงเหตุผลได้อย่างชัดเจน และ 4) นำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่หรือความสัมพันธ์ใหม่ของปรากฏการณ์ที่ศึกษา โดยนำคุณลักษณะของรูปแบบที่ดีทั้ง 4 ประการ มาใช้สร้างรูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักไตรสิกขา ได้ดังนี้

รูปแบบการบริหารงานวิชาการ ตามหลักไตรสิกขา 1) ด้านศีล พบว่ามี การนิเทศการศึกษา การจัดทำทะเบียนและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการ และการแนะแนวการศึกษา 2) ด้านสมาธิ พบว่า มีการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การประสานความร่วมมือพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น และการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล หรือองค์กร 3) ด้านปัญญา พบว่ามีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการหลักสูตรสาระการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับพระครูใบฎีกาบุญชู ชุตินิพนธ์ (บุญวงศ์) (PhrakrubadeegaaBoonchu Chutipunyo (Bunvong), 2012) ที่กล่าวว่ารูปแบบการบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย งานพัฒนาแหล่งเรียนรู้ งานทะเบียนนักเรียน งานส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคลากรทางการศึกษา และงานหลักสูตรการสอน และสอดคล้องกับ พระครูโสภิตธรรมประยุต (อุดม สงสุระ) (Phrakrusopitthamprayut (Udom Songsura), 2012) ที่กล่าวว่ารูปแบบการบริหารจัดการการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านงานวิชาการ ประกอบด้วย การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การนิเทศนักศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ และการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ

รูปแบบการบริหารงานงบประมาณ ตามหลักไตรสิกขา 1) ด้านศีล พบว่ามีการอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณ การจัดทำบัญชีการเงิน การสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และการรายงานผลการใช้งบประมาณอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้ 2) ด้านสมาธิ พบว่ามีการบริหารเงินเน้นเกิดประโยชน์และ

ประสิทธิภาพ การจัดทำระบบตรวจสอบ การตรวจสอบดูแลการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเป็นระบบ และการตรวจสอบหลักฐานขอเบิกเงิน 3) ด้านปัญญา พบว่ามี การระดมทรัพยากรและทุนเพื่อการศึกษา และการจัดทำแผนงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับพระครูใบฎีกาบุญชู ชูติปัญโญ (บุญวงศ์) (PhrakrubadeegaaBoonchu Chutipunyo (Bunvong), 2012) ที่กล่าวว่ารูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านงบประมาณ ประกอบด้วย งานจัดทำงบประมาณ งานจัดสรรงบประมาณ งานตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลการใช้งบประมาณ งานบริหารการเงิน และงานบัญชี และสอดคล้องกับพระครูโสภิตธรรมประยุต (อุดม สงสุระ) (Phrakrusopitthamprayut (Udom Songsura), 2012) ที่กล่าวว่ารูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านงานงบประมาณ ประกอบด้วย การจัดสรรงบประมาณ การตรวจสอบติดตามประเมินผลและรายงานผลการใช้เงิน การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา การบริหารการเงิน และการบริหารบัญชี

รูปแบบการบริหารงานบุคคล ตามหลักไตรสิกขา 1) ด้านศีล พบว่ามี การดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมาย และการส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ 2) ด้านสมาธิ พบว่ามี การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ และการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ 3) ด้านปัญญา พบว่ามี การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งครูและบุคลากรทางการศึกษา และการมอบหมายงานแก่บุคลากรอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับพระครูโสภิตธรรมประยุต (อุดม สงสุระ) (Phrakrusopitthamprayut (Udom Songsura), 2012) ที่กล่าวว่ารูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านงานบุคคล ประกอบด้วย การเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน วินัย และการรักษาวินัย

รูปแบบการบริหารงานทั่วไป ตามหลักไตรสิกขา 1) ด้านศีล พบว่ามี การดูแลและพัฒนาสภาพแวดล้อม การดูแลอาคารสถานที่ และการจัดทำสำมะโนในผู้เรียน 2) ด้านสมาธิ พบว่ามี การดำเนินงานธุรกิจ การรายงานผลการปฏิบัติงาน การจัดกิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียน และการจัดการเรียนรู้นอกสถานที่ 3) ด้านปัญญา พบว่ามี การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร การประชาสัมพันธ์งานทางการศึกษา และงานกิจการนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับพระครูใบฎีกาบุญชู ชูติปัญโญ (บุญวงศ์) (PhrakrubadeegaaBoonchu Chutipunyo (Bunvong), 2012) ที่กล่าวว่ารูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านงานทั่วไป ประกอบด้วย งานดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม งานระดมทุนทรัพยากรทางการศึกษา งานประชาสัมพันธ์ และงานประสานสัมพันธ์ชุมชนและองค์กร และสอดคล้องกับพระครูโสภิตธรรมประยุต (อุดม สงสุระ) (Phrakrusopitthamprayut (Udom Songsura), 2012) ที่กล่าวว่ารูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม ด้านงานทั่วไป ประกอบด้วย การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การส่งเสริมงานกิจกรรมนักเรียน และการประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

ผลการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามหลักไตรสิกขา พบว่าผลประโยชน์ความเหมาะสมในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบสามารถนำไปพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และมีการพัฒนาให้มีคุณภาพมากที่สุด สอดคล้องกับผู้ทรงคุณวุฒิที่กรุณาให้ความคิดเห็นในการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามหลักไตรสิกขาที่ว่า รูปแบบที่ดีต้องมีองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน กล่าวคือ ด้านรูปแบบ ด้านองค์ประกอบ และด้านการนำไปใช้ต้องมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก

สรุป

การบริหารการศึกษาในปัจจุบันมีสภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง และมีความต้องการในการพัฒนาการบริหารอยู่ในระดับมาก และจากการสร้างรูปแบบการพัฒนาการบริหาร พบว่ามี 3 ส่วน ส่วนที่ 1 แนวคิดและหลักการ มี 1) วัตถุประสงค์ของการบริหาร 2) หลักการพื้นฐานของการบริหาร และ 3) เป้าหมายของการบริหาร ส่วนที่ 2 โครงสร้างของรูปแบบการบริหารของโรงเรียน มี 1) ด้านศีล มี 2 องค์ประกอบ 2) ด้านสมาธิ มี 2 องค์ประกอบ และ 3) ด้านปัญญา มี 2 องค์ประกอบ โดยรูปแบบเป็นรูปแบบเชิงเหตุผล และทำการนำองค์ประกอบที่ได้มาสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล และส่วนที่ 3 กระบวนการนำไปใช้ เงื่อนไขและข้อจำกัด มี 1) การเตรียมการ 2) การสร้างความตระหนัก 3) การวางแผนดำเนินการ 4) การดำเนินการ และ 5) การประเมินผล และจากการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาการบริหาร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการบริหารในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันของการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำ ตามหลักไตรสิกขา พบว่า ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูประจำ เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานในปัจจุบันของการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามหลักไตรสิกขา โดยรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งถือว่าเป็นระดับที่ต้องได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงควรมีการสนับสนุนให้บุคลากรมีการเพิ่มเติมทักษะความรู้ความสามารถในเชิงวิชาการและถ่ายทอดความรู้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่องให้เท่าทันกับการบริหารในปัจจุบัน

2. ผลการศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามหลักไตรสิกขา พบว่า รูปแบบการบริหารงานวิชาการ 1) ด้านศีล มีการจัดทำทะเบียนและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 2) ด้านสมาธิ มีการพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็น

การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 3) ด้านปัญญา มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นต้น รูปแบบการบริหารงานงบประมาณ 1) ด้านศีล มีการรายงานผลการใช้งบประมาณอย่างเป็นเป็นระบบและตรวจสอบได้ 2) ด้านสมาธิ มีการบริหารเงินเน้นเกิดประโยชน์และประสิทธิภาพ 3) ด้านปัญญา มีการจัดทำแผนงบประมาณ เป็นต้น รูปแบบการบริหารงานบุคคล 1) ด้านศีล มีการดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมาย 2) ด้านสมาธิ มีการอุทธรณ์และการร้องทุกข์ 3) ด้านปัญญา มีการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น รูปแบบการบริหารงานทั่วไป 1) ด้านศีล มีการดูแลและพัฒนาสภาพแวดล้อม การดูแลอาคารสถานที่ 2) ด้านสมาธิ มีการจัดกิจกรรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียน 3) ด้านปัญญา มีการประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามหลักไตรสิกขากับภาระงานทั้ง 4 ด้าน ผู้บริหารโรงเรียนควรเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้พิจารณาเพื่อให้การสนับสนุนและพัฒนาการบริหารในโอกาสต่อไป

3. ผลการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามหลักไตรสิกขา พบว่ารูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามหลักไตรสิกขา ซึ่งความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก จึงควรคงสภาพระดับมากไว้และปรับปรุงให้อยู่ในระดับมากที่สุด ควรพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในภาระงานทั้ง 4 ด้านให้มีศักยภาพที่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ และชุมชนใกล้เคียง พร้อมทั้งเร่งรัดพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรกำหนดนโยบายและการวางแผนในการบริหารจัดการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เพื่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และควรนำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั่วประเทศ

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายในการบริหารตามหลักไตรสิกขา เพื่อให้ผลจากการพัฒนาเป็นรูปธรรมและมีคุณภาพ

3. จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาตามหลักไตรสิกขา ยังมีข้อมูลที่ต้องเพิ่มเติมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงควรศึกษาในลักษณะการพัฒนารูปแบบได้แก่การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมตามไตรสิกขา

4. การวิจัยในครั้งนี้ศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารตามหลักไตรสิกขา เพื่อให้การบริหารเกิดคุณภาพมากยิ่งขึ้น จึงควรนำหลักธรรมอื่นๆ ที่เป็นประโยชน์กับการบริหารมาศึกษามาใช้ เช่น รูปแบบการพัฒนาการบริหารการศึกษาตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นต้น

References

- Buasiri, A. (2001). *Academic Forum Report The education of the monks and the reform of education with The National Education Act (1999)*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- National Office of Buddhism. (2010). *Strategic Plan and Action Plan Education Development Phrapariyattidham Schools of General Education (2010-2019)*. Bangkok: Buddhism Studies Division.
- Buddhadasa Bhikkhu. (2004). *Handbook for Mankind*. (15th ed.). Bangkok: Thammasapa.
- Hair, J.F. Black, W.C. Babin, B.J. Anderson, R.E. & Tatham, R.L. (2009). *Analise multivariada de dados (6th edition)*. Porto Alegre: Bookman Editora.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2011). *Economic Development Plan National Society of Vol.11 (2012 -2016)*.
- Office of the Education Council. (2005). *Report Synthesis of Research on Strategic Models and the way to integrate religion with education Case study management system*. Bangkok: V.T.C. Communication Limited Partnership.
- PhrakrubadeegaaBoonchu Chutipunyo (Bunvong) (2012). *The Administration Model of General Education Phrapariyattidham Schools*. Doctor of Education, Graduate School: Vongchavalitkul University.
- Phrkrusopitthamprayut (Udom Songsura). (2012). *Management of Educational Management to Promote Quality of General Education Phrapariyattidham Schools in The North East*. Doctor of Education, Program in Educational Administration: Vongchavalitkul University.
- Phradhammapitaka. (1999). *Sustainable development*. (4th ed.). Bangkok: Sahadhammika.
- Royal Thai Government Gazette. Issue 116 part 74 A page 1. Cabinet and Royal Gazette Publishing Office.
- Runjarern, T. (2014). (2014). *Professionalism in Organizing and Administering Education Reform Education*. (9th ed.). Bangkok: Khaofang.
- Sunyapiwat, S. & Sunyapiwat, C. (2007). *Buddhist Management*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.